VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za pohádkou a italskou stopou do Chyňavy

GPS souřadnice: 50.0279002, 14.0718306

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí z velké části přírodou po rovince a po asfaltové cestě. Pejsky můžete vzít s sebou, ale musejí být v obci na vodítku. Výlet projedete pouze terénním kočárkem, normálním nikoli.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Vydejte se po D5 směrem na Plzeň. Sjeďte u Loděnice a směrovky vás pak odvedou. Přibližně 40 km ujedete za 40 minut. Záleží na tom, z jaké strany Prahy jedete.

Parkování: Nedaleko obecního úřadu je před obchodem parkoviště zdarma. Další možnost parkování je V Lipkách, okolo Dělnického domu nebo pod školou. Na Malé Straně je také parkování, ale zpoplatněné 10,- Kč / hodinu

WC: restaurace Dělnický dům.

Možnost občerstvení: restaurace Dělnický dům (út–pá: 15–22, so–ne: 11–22), Cukrárna MIMA v kasárnách.

Nejbližší další výlety agentury Velká dobrodružství: Beroun, Po stopách Oty Pavla, Žebrák, Krakovec.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Výlet testovali kamarádi Honza a Ota z Berouna

Honzík (6 let): „.Viděl jsem hodně kačenek a také krávy.“
Oťas (8 let): „.Všechno jsem vyluštil a sbíral jsem lesní jahůdky“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás na výlet do obce, kde zanechali stopy italští přistěhovalci, a do míst, která byla obydlena už za Lucemburků. Provedeme vás kolem památek města a pak vás lesní a polní cestou nasměrujeme za krásnými výhledy. Popovídáme si o vodnících, Prokopovi, čertech a také o bycích a roubenkách. Budete luštit hádanky, hledat písmenka i vzkazy na tabulích a možná najdete i nějakou houbu. Zdejší kraj je totiž houbařským rájem.

Výlet vznikl s laskavou podporou a pomocí Obce Chyňava, a je proto zdarma.

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, dnešní cesta za hádankou se vám bude moc líbit. Vede totiž celou dobu po rovince a na trase uvidíte mnoho zajímavostí. Dozvíte se všechno, co o tomto krásném místě potřebujete vědět. I to, co možná vědět nepotřebujete, ale určitě vás to pobaví. Tentokrát nebudeme nic prozrazovat předem, aby pro vás byla celá Chyňava jedno velké překvapení. Kdybyste však cestou, milá robátka, někde uviděla kapradí, kousek lístečku si utrhněte. Proč? Dozvíte se… Stejně jako ke všem našim výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Vyrážíme na výlet!

Zaparkujte poblíž obecního úřadu (tedy v centru obce). Hravě to jde například před obchodem. Hezky si utáhněte tkaničky i suché zipy a zkontrolujte, zda máte v batůžku svačinku. Čeká nás cesta plná zapeklitých otázek a hledacích úkolů. Jdeme na to.

Začneme právě u obecního úřadu. Budeme totiž hledat obecní znak.

Kdo ho uvidí první? A které obrázky na něm rozeznáte? Víte, co znamenají?

Královská koruna symbolizuje historické vazby obce na české panovníky a připomíná blízkost hradu Karlštejn. Obilný klas představuje tradiční zemědělskou činnost a úrodnost místní půdy. Trojí střídání zelené a stříbrné barvy s motivem stromečkového řezu znázorňuje okolní lesy a přírodní bohatství.

Ve znaku jsou také dva nástroje – kleště a ještě jeden předmět.

1. **Jak se jmenuje nástroj?**

U cesty najděte dvě cedulky. Jedna z nich popisuje **Stezku česko-italského přátelství.**

Je to naučná trasa připomínající málo známou kapitolu z období první světové války, kdy byli obyvatelé jižního Tyrolska (dnešní Itálie) nuceni opustit své domovy. Byli přesídleni do Čech – včetně Chyňavy.

Tento příběh si odvyprávíme asi tak za hodinu, ale na fotky a text se můžete podívat už nyní.

Na letecké fotce přesně vidíte, kudy dnes půjdeme. Ano, nejdříve obcí, pak polem, lesem a opět polem zpátky na začátek. Vyšlapeme takový čtvereček.

Namalujte prstem tvar čtverce a nezapomeňte, že všechny jeho strany jsou stejně dlouhé! :)

Věděli by školáci, jak vypočítat obsah a obvod čtverce, který má stranu dlouhou 10 cm?

Dobře, tak pomůže maminka… Nebo snad tatínek? :)

Na trase Stezky **česko-italského přátelství** se nachází 11 informačních panelů v Chyňavě a po jednom panelu v každé z přilehlých obcí. Panely jsou trojjazyčné – v češtině, italštině a angličtině – a poskytují informace o historii přesídlení Italů, jejich životě v novém prostředí a vztazích s místními obyvateli. Je to velmi silný a dojemný příběh.

Pokud necháme úřad za zády a díváme se na obchod, vyjasní se nám, že se nyní musíme vydat doleva k rybníčku. Nacházíme se v ulici, která se jmenuje Velká Strana. No, zní to trošku srandovně, ale nesmějte se.

Kdo se zasměje, neuvidí kačenky! Ba ne, ty uvidíte určitě, divoké kachny totiž k Chyňavě patří jako pokličkа k hrnci. :)

Mineme krásné dětské hřiště a zastavíme se u vody. Co hlásí cedulka s kapříkem? Můžete si vylovenou rybku vzít domů a usmažit? :)

Hledáme kámen s cedulkou, která se opět týká česko-italského přátelství. Máte? Tak teď najděte naučnou tabuli. Dole je na ní černobílá fotka.

2. **Jak se křestním jménem jmenuje autor černobílé fotografie?**

Obcházíme rybník s kachničkami. Těch tady je, co? Znáte nějakou pohádku, ve které hraje hlavní roli káčátko? Napovíme, že ji napsal dánský spisovatel. Nakonec se v ní ukáže, že káčátko vlastně není káčátko.

Znáte?

Věděli byste, čím se liší kačer od kachny? A proč tomu tak je?

Kačer je vždy barevnější *než jeho nápadnice. Má modrozelenou hlavu a na krku bílý proužek. Samička je celá hnědavá,*

jen při letu se její křídla zbarvují lehce do modra. Proč na kačenčích holkách příroda tolik šetřila? Z prozíravosti. Chtěla, aby byly nenápadné, když sedí na vajíčkách. Kačer, který má za úkol případné útočníky od hnízda odlákat, naopak vidět být musí. Pěkný je i kvůli tomu, aby padl do oka co největšímu počtu kačenek a ty s ním díky tomu měly co nejvíce káčátek. Emancipace prostě ještě v kachním světě neproběhla.

Když se budete dobře, a hlavně potichoučku dívat, možná uvidíte na ostrůvku uprostřed vody významného obyvatele chyňavského rybníčku. Ve zdejších vodách žije už 381 let, což ho mezi berounskými hastrmánky řadí spíše mezi mladší bájné bytosti. Vodníci se totiž klidně mohou dožít i tisícovky let. Své by o tom mohli vyprávět hastrmani v Povltaví!

Znáte nějaké pohádkové vodníky, děti?

Moc krásné vodníky, vodníčky a hastrmánky popisoval ve svých knihách spisovatel Václav Čtvrtek. Nemluvě o Josefu Ladovi, který je také kouzelně kreslil.

Jak se jmenovali vodníci, co se kamarádili s Rumcajsem a Cipískem? Napovíme, že jejich jména začínají na Č a V. Zkuste si vzpomenout alespoň na jednoho.

I za Rumcajsem do Jičína a blízkého lesa Řáholce vede jeden z našich výletů s tajenkou. A za Ladovými vodníky nás zase zavede výlet do Hrusic.

Vodník nebo také hastrman je nadpřirozená bytost vyskytující se v pověstech a pohádkách. Bývá většinou zlý, někdy výjimečně i hodný. Obvykle žije někde v rybníku nebo v mlýnském náhonu, stahuje lidi do vody, topí je a jejich dušičky uchovává v hrníčcích. Bývá oblečený v zeleném s červenými doplňky a ze šosu mu neustále kape voda. Jeho pleť i vlasy jsou rovněž zelenkavé barvy. Někdy má schopnost proměnit se v některé vodní živočichy, třeba v ryby nebo žáby. Vodník je aktivní především v noci. Rád při měsíčku tleská, mrská se při hladině jako ryba nebo si na mlýnském kole rozčesává vlasy. Případně šije. Ve vodě je velmi silný a mocný, na suchu zpravidla slabý. Vládne rybám, vodním zvířatům i vodnímu ptactvu. Žije buď sám, nebo má ženu a dcery. Za manželku si obvykle vybere vodní pannu. Časté jsou i případy svateb s některou z právě utopených dívek. Nepohrdne ani nezdárnými dcerami, které rodiče prokleli, a nemají se tudíž kam vrtnout. Jdou se utopit… A zaplují do vodního manželství! Vodnické nevěsty suchozemského původu bývají obvykle lidem nakloněnější než jejich podvodní partneři. Když vodnice porodí, hledá novopečený otec kmotry mezi lidmi. Vždycky najde, protože je za kmotrovství odměňuje zlatem. Vodnické dcerky bývají velice krásné a úspěšně svádějí muže.

Víte, jak je možné vodníka zneškodnit?

Stačí ho spoutat lýkovým provazem, barevnými tkanicemi či houžví z devíti druhů dřev. *(Houžev je druh provazu vyrobený ze zkroucených prutů, větví, kořenů nebo pružných kmínků stromů s osekanými větvemi.)*

Může ho také zneškodnit odvážný člověk, když mu odstřihne jeho mokrý šos, omotá ho růžencem a zakope v posvěcené zemi nebo na rozcestí. Jako ochrana před vodníkem slouží byliny, jako jsou černobýl, tolita, turan, kapradí nebo devětsil.

Víte, jak tyto rostlinky vypadají? Že ne? Tak alespoň kapradí jdeme hledat, to pozná každý! Však jsme vám na začátku textu říkali, ať si z prvního, které potkáte, kousek utrhnete. :)

Ťapeme směrem ke kostelu a ocitneme se na ulici, která se pro změnu jmenuje Malá Strana. Jak vidno, v Chyňavě dobře vědí, jak je pro naše zdraví vyměšování důležité… Nic jako močokoutek ale v téhle ulici nehledejte. Komu se chce, musí ještě chvilku vydržet, než dojdeme za vesnici do polí! :)

Pokud by vás ale z hlediska výletování zajímala Malá Strana v Praze, tak jeden z našich výletů vede po stopách malostranských znamení. A je velmi oblíbený!

Než dojdeme ke svatostánku, řekneme si něco o historii obce.

Nejstarší písemná zmínka o ní se váže k roku 1341, kdy byly za vlády Jana Lucemburského nově založeny obce Hudlice s Újezdem a Chyňava.

Věděli by školáci, v jakém století žil tento král? Kdo byl jeho slavným synem? Následující věty možná napoví…

Zpočátku ves připadala k majetku křivoklátskému. Avšak po dostavění hradu Karlštejna byla připojena k panství

karlštejnskému, později pak zpět ke křivoklátskému.

Tehdy se název obce psal Chwiniawa, což je i na starých mapách a v knihách. Možná to bylo jméno prvního usedlíka, možná pochází z polského slova chwinič/chinit (bručet). Je doloženo, že v roce 1039 tudy kráčeli Hedčané, polští zajatci, které kníže Břetislav přivedl do Čech po svém vítězném tažení do Polska. Při troše fantazie se dá předpokládat, že jméno obci dal tedy zajatec z Polska, který zde zůstal. V obci dokonce existuje Polácká cesta, která je oficiálním názvem jedné ze zdejších polní cest.

V letech 1343 až 1364 byla Chyňava tak významná, že měla i vlastní faru. Zanikla však za třicetileté války a od té doby již nebyla obnovena.

Přesto zde jeden svatostánek najdete. Je to překrásný kostel svatého Prokopa, před kterým právě stojíme.

Vaším dalším úkolem bude spočítat všechny hřeby na dveřích kostela. Pak je vydělit číslem 4, vynásobit 6 a napsat výslednou odmocninu tohoto čísla.

Neeee, děláme si legraci. Další písmenko do tajenky najdete na ceduli vedle těchto dveří.

3. **Opište první latinské slovo textu.**

Věděli byste, kdo by svatý Prokop?

Narodil se přibližně roku 970 v Chotouni. A ne nejhůře. Nejspíše pocházel z výše postavené rodiny. Podle pověsti se vzdělával a později i působil ve Vyšehradské kapitule. Ale toto tvrzení není ověřeno. Asi roku 1009 odešel do ústraní a žil na horním toku Sázavy v tehdejších pralesích. Později se k němu připojilo několik dalších poustevníků. Mezi nimi i jeho syn Jimram – tehdy bylo běžné, že se kněží ženili – a synovec Vít. Oba se po čase stali opaty Sázavského kláštera. Ten byl vybudován na pokyn a také za podpory knížete Břetislava I., který sv. Prokopa navštívil a oblíbil si ho. Svatý Prokop se stal prvním opatem. Zemřel 25. března 1053 a jeho pohřebiště se stalo poutním místem.

Jak svatého Prokopa poznáte? Na sochách a obrazech má u sebe často kříž, pastýřskou hůl a důtky. Někdy i laň, model kostela či plamen hořící v dlani. Spoutaný čert se mu buď povaluje u nohou, nebo táhne pluh, s nímž světec orá. Svatý Prokop je patronem rolníků a horníků. Jeho památka se slaví 4. července.

Jeden z našich výletů mimochodem vede také do Prokopského údolí, kde má Prokop svou jeskyni a kde také poustevničil.

Původ stavby, před kterou stojíte, sahá až do 14. století. Tehdy v roce 1396 byla poprvé písemně zmíněna a popsána jako gotická. V letech 1779 až 1782 prošel kostel barokní přestavbou, během níž byly upraveny jak presbytář, tak celý interiér. Současná podoba kostela pochází z roku 1914. Tenkrát zedníci podle plánů pražského architekta Eduarda Sochora prodloužili loď a přistavěli západní věž.

Ve věži se nachází zvon svatého Bartoloměje z roku 1518, který je druhým nejstarším zvonem v okrese Beroun. Během první a druhé světové války byly další dva zvony zrekvírovány a roztaveny pro válečné účely. V roce 2017 byla v obci zahájena sbírka na nový zvon. Díky řadě dárců byl zvon vyroben, slavnostně vysvěcen a zavěšen do zvonice kostela pouhý rok po vyhlášení sbírky. Opět se jmenuje Václav, jako kdysi jeho předchůdce, který byl zničený za druhé světové války. Zvoní poledne a klekání v 19 hodin večer. Zvoní také umíráček na počest zemřelého, to je tady takový zvyk.

Najdete na zdi výškovou značku státní nivelace?

Co je nivelace, tušíme jen matně (prý něco jako určování výškových rozdílů a nadmořských výšek). Zato naprosto jistě víme, že nás čeká další písmenko do tajenky, a to za kostelem u mohutného stromu – zdejší lípy.

Jak bývá u prastarých dřevin zvykem, i před ní je prý cedulka PAMÁTNÝ STROM. Jdeme ji najít.

4. **Jaké zvíře cedulku hlídá?**

Vidíte na této cedulce amatérskou básničku? :)

Lípa je vysoká téměř 20 metrů a obvod jejího kmene dosahuje téměř 4 metrů. Kolik členů vaší výpravy je potřeba, aby ho obejmulo?

Jen pár metrů od lípové prababičky je lípa děťátko. Tato **Lípa tisíciletí** byla vysazena v září 2000. A jak její označení

napovídá, bylo to na počest příchodu nového tisíciletí.

5. **Opište druhou číslici z textu.**

Je tady někdo, kdo se narodil v tomto roce? Možná nějaká maminka nebo tatínek.

Malou Stranou pokračujeme z obce, tedy doleva. Vyhlížíme Statek u Merlina – cedulky nám napoví a ukážou správný směr.

V tomto malém zooparku jsou k vidění oblíbené surikaty, lemuři, drápkaté opičky, velbloudi, lamy či papoušci ara. Alergici na chlupy a peří ale jistě více ocení chameleony, leguány, želvy a podobná bezsrstá holátka.

Můžete se tu dokonce svézt na poníkovi nebo nakrmit ovce a kozy. A také tady na nás na vratech čeká další písmenko do tajenky.

Prohlédněte si ceduli. Poznáte všechna zvířátka?

Podívejte se pozorně na obrázek, kde jsou všechna zvířata pohromadě.

6. **Jak se jmenuje zvíře, které je na obrázku nejvýše?**

Držíme se na této straně silnice a vyhlížíme poštovní schránky, na kterých je pošťácká trumpeta. Kolik jich napočítáte, než dojdeme k roubenému stavení?

Znáte nějakou pošťáckou písničku? Počítáme a zpíváme.

Jede, jede poštovský panáček,

jede, jede poštovský pán,

vpředu má trubičku,

vzadu má truhličku,

jede, jede poštovský pán.

Jede, jede poštovský panáček,

jede, jede poštovský pán,

má vrané koníčky

jako dvě rybičky,

jede, jede do Rokycan.

Ocitli jsme se u krásné roubené chalupy s číslem popisným 85. Byla postavena koncem 18. století a je jediným dochovaným roubeným objektem ve vsi. Patřila k chudším domkářským stavením bez vlastních pozemků, s malou zahrádkou před průčelím. Skládá se z roubené chalupy se zápražím a z k ní přiléhající zděné stodoly.

Roubená chalupa je starý druh domku, který si lidé dříve stavěli hlavně ve vesnicích, zejména v těch horských. Je postavená ze silných dřevěných trámů, které do sebe zapadají jako dílky velké stavebnice. Říká se tomu „roubení“. Trámy jsou často vidět i zvenku, takže chalupa vypadá, jako by byla složená z vodorovných dřevěných klád. Střecha bývá šikmá, aby po ní snadno stékal déšť či klouzal sníh. Často je pokrytá šindelem nebo došky.

7. **Kolik srdíček napočítáte na přední části stavení?**

Na křižovatce odbočíme doprava a ulicí Ke Skalce se vydáme do polí a také k lesu.

Tipli byste si, čím se zdejší obyvatelé živili ve středověku, a dokonce ještě o několik století později?

Především zemědělstvím, hlídáním královských lesů, pálením dřevěného uhlí a jeho vozením a prodejem do Prahy. Zdejší lesy prostě v dávných dobách poskytovaly práci mnoha lidem. Jak napovídá zmínka o pálení dřevěného uhlí, dařilo se tu uhlířům. Tohle řemeslo je už téměř zapomenuté. Víte, co obnášelo?

Uhlíři měli velmi těžkou práci. Museli být trpěliví, jelikož udělat dřevěné uhlí trvalo i několik týdnů. Tohle uhlí se používalo k výrobě železa ve velkých hamrech a topilo se s ním i v pecích. Jeho výrobou se však spálila a spotřebovala spousta dřeva, muselo se kvůli tomu pokácet mnoho stromů. Ty zdejší už naštěstí dorostly, jak vidíte.

Uhlířství bylo potřebné do konce 19. století, v polovině 20. století se zejména po druhé světové válce začalo topit normálním uhlím.

Stále stoupáme polní cestou. U války ještě zůstaneme. Ale u té první světové, která do zdejší obce přivedla Italy.

Během první světové války museli mnozí lidé opustit své domovy, protože se jejich kraj stal nebezpečným. Což se stalo i obyvatelům údolí Valle di Ledro na severu Itálie. Tehdy toto území patřilo Rakousku-Uhersku. Stejně jako část dnešní České republiky, kde leží obec Chyňava.

Když v roce 1915 vstoupila Itálie do války proti Rakousku-Uhersku, stalo se území kolem jednoho z italských údolí válečnou zónou. Armáda se bála, že by místní obyvatelé mohli pomáhat Italům nebo že by se ocitli přímo uprostřed bojů. Proto rakousko-uherská vláda rozhodla, že je třeba obyvatele tohoto kraje evakuovat. Což nemá nic společného s vakuovým balením potravin… Jde o přemístění na bezpečnější místo.

Lidé byli posláni daleko od domova. Někteří skončili v Čechách, například právě v Chyňavě. Cesta to byla dlouhá a pro mnohé velmi těžká. V novém prostředí to také nebylo snadné. Museli se naučit nový jazyk a zvyknout si na jiný způsob života. Ale zdejší lidé jim pomáhali a postupně si mezi nimi uprchlíci našli nové přátele. V místní škole například v roce 1915 studovalo 40 italských dětí.

Po válce se většina obyvatel vrátila do rodného údolí, ale na Chyňavu a její obyvatele nikdy nezapomněli. Dodnes mezi italským údolím a Chyňavou existuje přátelství, které vzniklo právě díky těmto událostem.

Věděli byste, jaké barvy najdete na italské vlajce? Jsou na ní červená, bílá a…

8. **Doplňte barvu.**

Šlapeme dál. Vidíte napravo šípkové keře?

Jak se jmenuje princezna, kterou v pohádce potrápily?

Všude kolem nás kvete řepka olejka.

Řepka olejka je rostlina, kterou určitě znáte. Na jaře pokrývá pole zářivě žlutými květy, které jsou vidět už zdálky. Víte ale, že se z těchto květů získává olej, který máme doma v kuchyni? Ano! Řepkový olej se lisuje ze semínek, která se schovávají v malých luscích, co vyrostou po odkvětu.

A ještě jedna zajímavost: Včely řepku milují, protože květy dávají spoustu sladkého nektaru. Díky tomu může být z řepkových polí i lahodný med. Řepka se ale nepoužívá jen v kuchyni. Její olej pomáhá třeba i v motorech jako bionafta, takže pomáhá chránit přírodu.

Takže i když vypadá jako obyčejná žlutá rostlina, skrývá toho mnohem víc, než se na první pohled zdá!

Podél cesty se pasou býci. Občas prý i utečou a straší nebohé turisty. Chovatelé sem proto byli nuceni nainstalovat opravdu silné elektrické ohradníky. :) Doporučujeme nesahat, jinak dostanete ránu jako bejk.

Věděli byste, jak se jedním slůvkem na tři písmenka označuje tento sudokopytník?

Doplňte: **…** domácí.

Samice se nazývá kráva, samec býk. Vykastrovaný býk je vůl. Je méně agresivní a snáze ovladatelný. Kráva, která ještě nerodila, je jalovice. Víte, že býkovi nemůžete ze dne na den změnit potravu? Umřel by hlady. Mikroorganismy v jeho žaludku jsou totiž zvyklé například na čerstvou trávu. Kdybyste tedy turovi dali místo čerstvé trávy seno, mikroorganismy nebudou na seno zvyklé a umřou. Tím umře i tur. Pokud tedy chcete krávě změnit jídelníček, musíte postupně přidávat seno a ubírat čerstvou trávu, až ji v konečné fázi budete krmit pouze senem. jsou věci! Koukáme na to jako čerstvě narozené…

9. **Jak se jmenuje mládě tohoto savce?**

Napoví známá písnička. Půjčíme si její poslední sloku, ale vy si ji můžete zazpívat celou. Než dojdete k lesu, jistě to zvládnete. K hvozdu dojdete pěšinou napravo, jak to ukazuje naše mapka.

Když jsem já sloužil poslední léto,
vysloužil jsem si děvčátko za to.
To děvčátko jak poupátko
a ty boty do roboty
a ten vůl jako kůl,

a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele

a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa

a ta kačka blátotlačka
a to kuře krákoře běhá po dvoře,
má panenka stele postel v komoře...

Než vstoupíme do lesa, podívejte se na obec – je odsud nádherný výhled. Vidíte kostel? Jak se jmenuje? Vždyť už víte, říkali jsme si to. Ale znáte pověst o Prokopovi a čertovi?

Podle ní se poustevník Prokop uchýlil do jeskyně na břehu Sázavy a při jedné ze svých procházek se střetl s ďáblem. Díky své mravní převaze ho přemohl a zapřáhl do pluhu. Poháněl čerta místo biče křížem a vyoral brázdu od Černých Bud kolem Lipan až do Chotouně. Ve třetině cesty se ulomila radlice. Prokop nezaváhal a přiměl čerta, aby ji vyměnil. Dnes tu stojí ves Radlice. V polovině čert kvílel, ale světec řekl: „Ještě zbývá dobrá půlka cesty.“ Dnes zde najdeme ves Dobré Pole. Než mohl rohatý na svobodu, musel ještě z pluhu seškrabat bláto. A bylo ho tolik, že z něj vznikla mohyla, jíž se mezi lidmi říká Homole.

My ovšem nejsme u Sázavy, ale nedaleko jiné známé řeky, která dala krajině jméno. Jak se řeka jmenuje?

Pohybujeme se na hranici Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko a v blízkosti přírodního parku Povodí Kačáku, což je velmi lákavé pro turisty. Zdejší hluboké hvozdy jsou vyhlášeným houbařským rájem.

Pokud výlet procházíte na podzim, máte velkou šanci, že zde najdete kozáky i hřiby.

Existuje houba, která vypadá jako bělavý deštníček na útlé nožce. Roste hlavně v létě a na podzim na travnatých lesních mýtinách či okrajích lesů, ale také v parcích. Když je mladá, vypadá jako malý hnědý váleček. Jak roste, její klobouk se rozvírá jako deštník. Na noze má prstýnek, který se dá lehce posouvat nahoru a dolů – jako by měla sukýnku.

10. **Jak se houba jmenuje?**

Těsně pod vrcholem kopce najděte napravo dva srostlé stromy, které svými kmeny vytvářejí písmeno V.

Napravo vidíte chatu, kousek od ní budovu vodárny. Kolem ní půjdeme za chviličku. Teď ještě seběhneme pár metrů níže po stezce doleva ke kapličce. Najdete na ní křížek?

Výklenková kaple je malá sakrální stavba, která se obvykle nachází podél cest, na návsích, u křižovatek nebo u polí. Je charakteristická tím, že má otevřený nebo uzavřený výklenek, v němž bývá umístěna socha, kříž, obraz nebo někdy i malý oltář. Tento typ kaple je obvykle menší než klasické kostely a bývá postaven z kamene, cihel nebo dřeva, přičemž často bývá zdoben omítkou a štukovými prvky. Výklenkové kaple sloužily k soukromé modlitbě, duchovní ochraně cestujících a připomínce nějaké události, například zázračného uzdravení nebo vděčnosti za ochranu.

Vrátíme se k vodárně a pomaličku se šoupeme z kopce zpátky do obce. Na křižovatce polních cest se poté vydáme doleva a vyhlížíme krmelec. Kdopak se do něj asi tak chodí nadlábnout?

Máte rádi výpečky z čerstvého divočáka, zvěřinový guláš nebo paštiku z jeleního masa? Děti asi moc ne, ale dospělákům většinou zvěřina šmakuje. Výrazný vliv na její chuť má strava volně žijící zvěře. Je to však krmení, které se člověku ovlivňuje daleko složitěji než jídelníček domácích zvířat ve stájích.

Věděli byste, co lze v krmelcích vysoké najít? A co by tam nemělo chybět?

Srnky, jeleni, daňci i divočáci si rádi pochutnají třeba na sušených bylinkách, trávě nebo maliní. Je to pro ně přirozená potrava a skvělý zdroj důležitých živin. Oproti poněkud zhýčkaným zdomácnělým tvorům divé zvěři nevadí, když krmení promokne. Jejich organismus si s vlhkostí poradí. Pozor si je však třeba dávat na pro jiným zvířatům prospěšné obiloviny. Vhodný je pouze oves. Ostatní obiloviny totiž způsobují svobodné zvěři trávicí potíže a nepříjemné nadýmání. V předjaří ocení lesní tvorové třeba sušené jeřabiny – po zimě perfektně pomáhají s přechodem na zelenou stravu. Nesmí se zapomenout ani na sůl, která je důležitým zdrojem chloru a sodíku. Pokud chcete srnkám, jelenům a divokým prasátkům dopřát to nejlepší, sáhněte po peletovém krmení (cosi jako granule). Obsahuje totiž přesně to, co nejen v zimě zvířata potřebují – vitaminy, minerály, proteiny a živiny, které je zasytí a dodají energii k přezimování.

Znáte nějakou pohádku o myslivcích. Co třeba o hajném, který jezdil na jelenu Větrníkovi.

11. **Jak se jmenoval hajný?**

Šupajdíme dále z kopce a za chvilinku jsme v cíli.

Koho už bolí nožky? Zkusíme si zavolat nějakého dalšího pohádkového jelena, aby nás popovezl?

Jak volal na svého kamaráda Smolíček Pacholíček?

Za hory, za doly, mé zlaté parohy, kde se pasou? Smolíčka pacholíčka jeskyňky pryč nesou!

Napravo míjíme fotbalové hřiště. Poznáte stromy, které kolem něj z naší strany rostou? Čím se liší od ostatních listnatých stromů?

Které zvíře nesmí na hřiště? Najděte cedulku sportovního klubu, napoví vám.

Ulice Ke Hřišti nás dovede až do Hýskovské. Zde hledáme domeček porostlý přísavníkem a o kus dál cedulku s obrázkem pejska. Poznáte rasu?

Jsme na hlavní křižovatce a vydáme se doprava.

Najděte na domě sluníčko, měsíček a kohouta. Vypadá to, že si měsíc dal k jídlu něco opravdu dobrého – úplně se mu vzdouvají tváře. :)

Naše poslední zastavení patří památníku a církevnímu sboru.

Vyhledejte u památníku válečným obětem naučnou tabuli. Je na ní černobílá fotka vojáků, kteří drží v ruce vzkaz českým dětem.

12. **Opište první slovo vzkazu.**

Hned vedle stojí Husův sbor Církve československé husitské. Nachází se na náměstí zvaném V Lipkách. Je pojmenované po lipové aleji vysazené v roce 1906. Stavba kaple probíhala v letech 1936 až 1937 pod vedením stavitele Josefa Pelce. Během výstavby byla většina lip vykácena, zachovány zůstaly pouze dvě u památníku padlým v první světové válce. Slavnostní otevření kaple se konalo 30. května 1937.

Projdeme kolem staré hasičské zbrojnice, dostaneme se tak na start našeho výletu.

Hurá! Tajenku máme vyluštěnou! Copak je to za zvláštní slovo? Zdá se, že je italské. Jde o jméno jednoho krásného údolí, o němž jsme si už vyprávěli. Ano, je to to, které najdete na severu Itálie a během první světové války bylo součástí Rakouska-Uherska. Když v roce 1915 vstoupila Itálie do války proti této říši, bylo příliš blízko bojové fronty. Obyvatelé proto museli být evakuováni. Kam to bylo, už víme. Pamatujete si to? Snad ano. :)

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil. Děkujeme, že jste si s námi zahráli. Také děkujeme obci Chyňava, že nám výlet pomohla vymyslet a že ho nabídla všem výletníkům ke stažení zdarma.

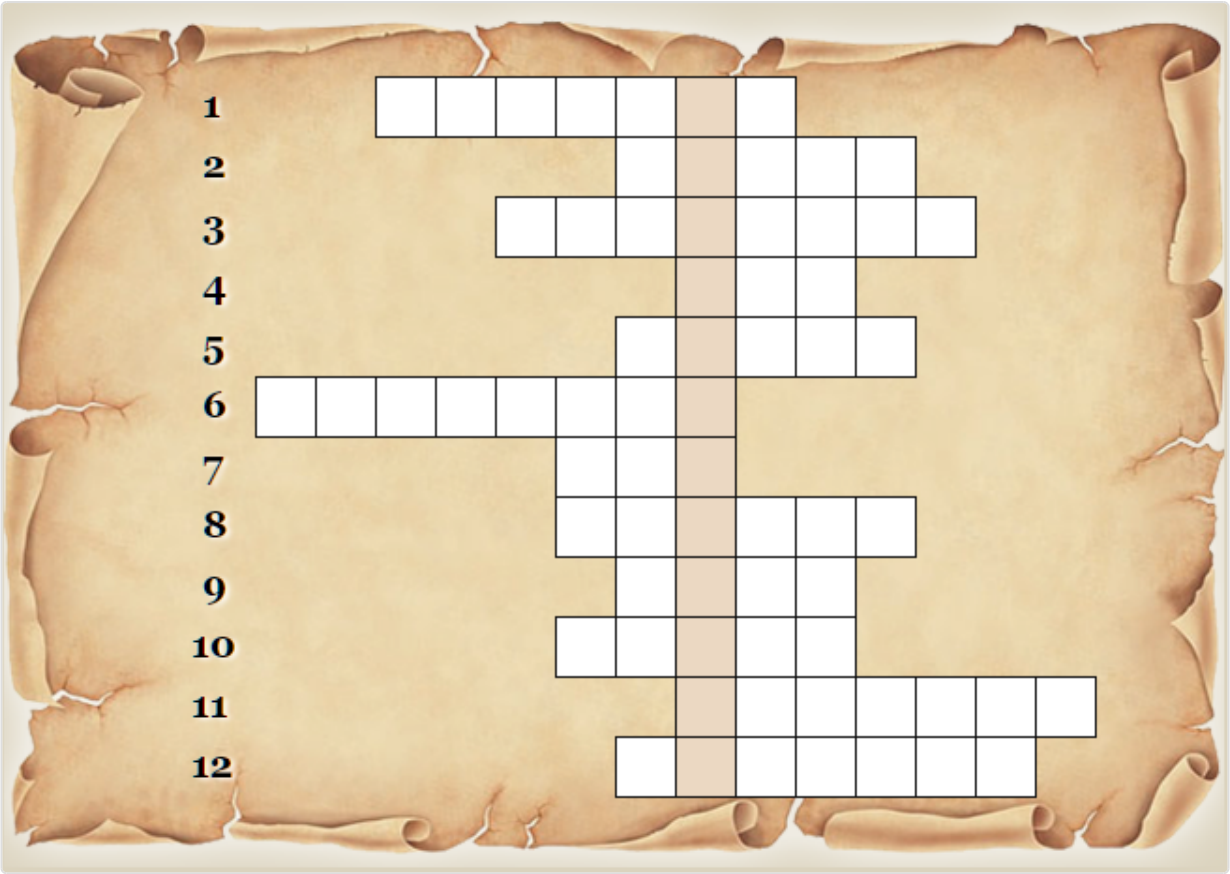
Přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly mimo jiné použity informace z webových stránek www.chynava.cz, Vlastivědný sborník Naše Chyňava, publikace místní rodačky Marie Fraňkové – Stádníkové, www.kudyznudy.cz, www.birdlife.cz, chrz.wz.cz, za které moc

děkujeme.

Otázky k tajence

1. **Jak se jmenuje nástroj?**
2. **Jak se křestním jménem jmenoval autor fotografie?**
3. **Opište první latinské slovo.**
4. **Jaké zvíře cedulku hlídá?**
5. **Opište druhou číslici z textu.**
6. **Jak se jmenuje zvíře?**
7. **Kolik srdíček napočítáte?**
8. **Doplňte barvu.**
9. **Jak se jmenuje mládě tohoto savce?**
10. **Jak se jmenuje houba?**
11. **Jak se jmenoval hajný?**
12. **Opište první slovo vzkazu.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 05.11.2026 13:56